

Příběh muže, který jako chlapec přežil hromadné vraždění na Švédských šancích

Přerov - Krvavá noc z 18. na 19. června nezůstala na Přerovsku ani po šedesáti letech zapomenuta. Na Švédských šancích mezi Újezdcem a Horní Moštěnicí přišly o život stovky nevinných lidí - karpatských Němců ze Slovenska, kteří zde byli surově zavražděni příslušníky 17. pěšího pluku z Petržalky. Stali se obětí nenávisti a následkem zruďného vyřizování poválečných účtů. Na to, že jsou slovenští Němci, doplatilo 265 lidí z vlaku, který je odvážel domů na Slovensko. Konec války ještě oslavili, ale šest týdnů po jejím ukončení zemřeli krutou smrtí, na niž se podíleli slovenští příslušníci Československé armády.

„Byl jsem tehdy sedmiletý chlapec a společně s rodiči, dědečkem a tátovu sestrou jsme se po válce vraceli z nucené evakuace vlakem zpět na Slovensko,“ vzpomíná 67letý Slovák Pavol Molnár, který v sobotu 18. června přijel i se svou rodinou do Přerova, aby se poklonili památce blízkých lidí, kteří

ka. „Ale jakmile jsme se vzdálili od vlaku, tak jsme viděli, že se něco děje, protože se kolem vagonu shlukli lidé,“ říká pamětník, který je dnes jediným žijícím členem transportu smrti. Jeho otec se domníval, že vlak už odjíždí, proto vzal chlapce na ramena a utíkali zpět k vagonu. „Kdyby táta věděl, že jde vstříc své smrti,

blízkých lidí,

přišli v hrozném masakru určitě by tak nespěchal,“ vy-o život. Měl to být poklidný P^ráví s dojetím v hlase Pa--i— vol Molnár. Vlak neodjížděl, ale schylovalo se k hromadnému masakru, který měl být odplatou za to, že jeho pasažéři jsou původem Němci, byť žijící na Slovensku. Mezi vojáky byli totiž Dobšičané, kteří poznali

návrat domů na Slovensko, který se ale změnil v obrovskou tragédii. Pavol byl malý kluk, sotva uměl číst a psát, takže jeho vzpomínky jsou spíše útržkovité, ale přesto stále živé. Na sklonku roku 1944 totiž on stejně jako osm stovek dalších kar-

některé tamní starousedlé Němce, které pak nařkli

Vykopali jim hromadný hrob, po půlnoci začali s popravou

On a jeho maminka se až druhý den dozvěděli, že táta, dědeček i teta byli zastřeleni na místě zvaném Švédské šance. Pavolova maminka ještě dávala vojákům šperky a prosila je, aby jí zjistili, co je s její rodinou. Klenoty si vzali a přitom ji uklidňovali, že se jí muž určitě brzy vrátí - i když už věděli, že jsou všichni mrtví. S podrobnostmi hrůzné události byli Mol-nárovi seznámeni až o mnoho let později.

Ten den byla ještě ustanovena popravčí četa, do níž bylo přiděleno deset mužů s automaty a střelivem. Večer navštívil samozvaný mstitel Pazúr Místní národní výbor v Lověšicích, kde si vyžádal silné chlapy k vykopání hrobu na kopci zvaném Švédské šance. Svůj požadavek odůvodnil tím, že dostal rozkaz zastřelit šest ese-smanů. „Brzy • se začali scházet před budovou MNV muži s rýči, lopatami a krumpáči,“ uvedl v brožurce vydané k této událos-

XXXXXXXXXXXXXX

ncuiy neiiieuKe uiauy, uGuOú' chtěly civilisty zachránit před případnou pomstou

postupujících ruských vojáků. Odjel proto s celou svou rodinou ze slovenské obce Dobšina, kde do té doby vcelku pokojně žili. Po skončení války se už jeho rodiče těšili na návrat domů a společně ještě s dědečkem a tetou usedli do vlaku, který s nimi mířil k vysněnému domovu. Od domova je dělilo jen pár hodin cesty...

Tvrdil: Mám právo je zastřelit, jsem totiž důstojník

„Vlak vracejících se karpatských Němců se setkal 18. června 1945 na přerovském nádraží u Lověšic s vojenským transportem, ve kterém jeli i příslušníci 17. pěšího pluku z Petržalky," napsal před časem historik František Hýbl. Pavol Molnár společně s tátou z vlaku vystoupili, protože tatínek se rozhodl, že v sousední vesnici koupí malému Pavlíkovi aspoň hrnek mléko - spolupráce s nacisty. Tito vojáci se proto rozhodli, že vezmou spravedlnost do svých rukou a spředli krutý plán, na jehož konci měla být smrt těch, kteří byli podle nich zrádci. Rozhodující roli v tomto krvavém činu sehrál muž jménem Karol Pazúr, který začal veřejně tvrdit, že v transportu jsou příslušníci SS a že on jakožto důstojník Obranného zpravodajství má právo je zastřelit. „My jsme ale tehdy vůbec netušili, co na nás chystají. Jenom za námi přišli vojáci do vagónu a řekli, že potřebují s něčím pomoci," vzpomíná Pavol Molnár. Jemu samotnému ale bylo divné, že na manuální práci nezenou jen muže, ale také ženy a děti, nemluvnata nevyjímaje. Začal plakat a maminka se pro něho vrátila. Ženy s ubrečeným klukem si všiml jeden voják a poslal je pryč, takže s ostatními neodešli „na práci". Tak se jako jediní z rodiny zachránili před smrtí. Transport smrti přežili jen čtyři lidé.

palo hrob o rozměrech 17x2x2 metry - mnozí z nich si prý mysleli, že kopou jámu pro uhynulé koně. Na pár minut je vystřídalo i několik mužů ze skupiny Karpatských Němců, kteří si tak sami připravovali místo své smrti. Hodinu po půlnoci 19. června byli s prací hotovi a o pár minut později za měsíčního svitu začal hromadný vražedný akt. Nevinní lidé byli nuceni svléci se do spodního prádla, odevzdat peníze, šperky, vkladní knížky i osobní doklady - a pak byli posláni na smrt. Vrazi střídali své oběti zezadu, do týla. Lověšický svědek Čeněk Tomšík popsal v knize smutnou atmosféru slovy: „Muži před odstřelením prosili a spínali ruce, aby byli ušetřeni, avšak ženy neproněsly slova, jen jedna z nich křičela Heil Hitler! a druhá Heil Kristus!"

ná Švédských šancích přišel o tatínka, dědečka a tetu. »poiu s IIUUU,BIIW,U « ě.....
ky položili k hrobu věnec, zapálili svíčky a on sám v duchu vzpomínal na dny, které otrásl jeho životem. Jeho maminka hrob nikdy neviděla, neboť její zdravotní stav už nedovolil, aby se mohla vrátit do míst, kde přišla o manžela, tchána a švagrovou. Před pár lety jí syn Pavol hromadný hrob alespoň vyfotografoval. „Pak teprve mohla v klidu umřít," říká s dojetím v hlase Pavol Molnár.

Nevinné plačící děti umíraly v náručích svých matek

teta Věťfěf, že jde smrti, určitě

Pomník na přerovském hřbitově

Přerovský hřbitov se stal místem posledního odpočinku lidí, kteří byli krutě zavražděni v místě zvaném Švédské šance. Dne 14. listopadu 1993 byly v místě bývalého zahradnictví uloženy po exhumaci pozůstatky 71 mužů - karpatských Němců. Dubový kříž s trnovou korunou má na žulové desce nápis: Na tomto místě jsou po exhumaci v roce 1947 uloženy tělesné pozůstatky karpatských Němců ze Slovenska, kteří byli spolu s ženami a dětmi za-

vraždění na Švédských šancích v noci z 18. na 19. června 1945 příslušníky 17. pěšího pluku z Petržalky. Na náhrobku je i citát J. J. Rousseaua: „Vidíme-li nespravedlnost a mlčíme-li k ní, pášeme ji sami.“ Nechybí ani názvy obcí, z nichž oběti hromadné vraždy pocházely: Janova Lehota, Horný Spiš a Dobšiná.

'''

Nemilosrdný akt pomsty skončil krátce před půl pátou ráno. Hromadný hrob byl zasypán třiceticentimetrovou vrstvou hlíny a vrazi ještě týž den spokojeně odjeli vlakem do Bratislavy. Pamětníci ale na krvavou noc nezapomněli. Pavol Molnár se sice před smrtí zachránil, ale ostatní děti neměly to štěstí, o čemž svědčí i výpovědi dalších svědků. Příímý účastník vraždy František Vaculík popsal smutný příběh. „Viděl jsem také, že byla zastřelena matka, která měla s sebou asi šestileté dítě. A když matka spadla do jámy, žádalo toto dítě, aby bylo rovněž zastřeleno.“ Jiný účastník, lověšic-ký občan A. Kubík, v knize vzpomněl: „Ženy vesměs plakaly, jedna měla dokonce dvě děti v náručí, jedno roční v levé, druhé asi tříleté v pravé náručí a u hrobu prosila, nevím zda česky nebo slovensky, aby nejdříve zastřelili děti a potom ji. Voják, který se za ně stavěl, ji okřikl mlč, načež ji střelil do týla. Žena i s dětmi spadla do hrobu. Vzápětí na to, což trvalo jen okamžik, šel podle hrobu poručík Pazúr a posvítil si, kdo je ještě živ, nebo se aspoň hýbe a střelil i ty dvě děti, které byly živé a plakaly.“ Očití svědci vzpomínají, že tenká vrstva hlíny na hrobech se ještě tři dny hýbala.

Karol Pazúr stanul před soudem a byl odsouzen

Nejvíce byla tragédie na Švédských šancích spjata se jménem Karol Pazúr. Tento pomstychtivý muž nakonec stanul v roce 1947 před soudem a byl odsouzen. Neuspěl se svým tvrzením, že celou akci vedl z vlasteneckého citu, vedený touhou za nelidské činy, kterých se v době války dopouštěli Němci. Zajímavá byla i jeho odpověď na otázku, proč nechal popravit i ženy a děti. Prý z prostého důvodu: „Nevěděl, co s nimi počat, .ked' mužský budu zastřelení.“ Paradoxem je, že právě vrah Karol Pazúr v 60. a 70. letech působil jako přední funkcionář Svazu protifašistických bojovníků. Samozvaný vykonavatel ortelu smrti nad karpatskými Němci do poslední chvíle tvrdil, že je nevinný a že svých činů nelituje. Svůj trest ale nikdy nenastoupil, protože jej prezident Klement Gottwald na začátku padesátých let omilostnil. Druhým iniciátorem vraždy byl Friedrich Schmitzer zvaný Bedřich Smetana, který ale spravedlnosti unikl, aniž by byl souzen. Po válce se dostal přes Maďarsko do Izraele, kde jeho stopy skončily.

O masakru se dlouho mlčelo, události byly odtajněny až za 50 let

O hrůzném brutálním činu se mlčelo téměř padesát let. Smutné je, že ani po smrti neměli

mrtví lidé klid. Nejenže je o jejich cennosti okradli samotní vrazi, ale leccos si odnesli i obyvatelé Lověšic a Újezdce, kteří se druhý den k hromadnému hrobu vydali, hrabali se v hlíně a hledali zlaté zuby. Někteří „zdědili“ po obětech masakru i oblečení a ještě roky po tragédii na sobě nosili kabáty, které patřily mrtvým. Historik František Hýbl se netají tím, že zná konkrétní jména lidí, kteří se nestyděli na sobě nosit šatstvo, které patřilo lidem z transportu smrti...